Stapsgewijze besluitvorming voor maximale opbrengst

Rassenkeuze snijmaïs in vijf stappen

Het perceel, de ruwvoerpositie, het rantsoen en de veestapel bepalen het beste snijmaïsras voor een teler. Volgens specialist Jos Groten van het Praktijkonderzoek Plant & Omgeving van Wageningen UR kan iedere maïsteler vrij eenvoudig het meest geschikte ras kiezen. Hij denkt daarbij aan een 5-stappenplan, waarbij de persoonlijke ervaring van de teler hem uiteindelijk bij het optimale ras brengt.

Stap 1 is de keuze van een rassenlijst. Er zijn op dit moment in Nederland drie lijsten beschikbaar. De Aanbevelende Rassenlijst is echter de enige onafhankelijke rassenlijst, die onder controle staat van de Raad voor Plantenrassen (ministerie ELI) en die wordt samengesteld door de Commissie Samenstelling Aanbevelende Rassenlijst (CSAR). In CSAR zijn het Productschap Akkerbouw, LTO-Nederland en Plantum-NL (alle kwekers) vertegenwoordigd. In de andere lijsten worden de onderzoeksopzet, de -methodiek en de standaardrassen bepaald door de kweekbedrijven die in het onderzoek deelnemen. Elke rassenlijst heeft zijn waarde, het is echter goed om de achtergrond te kennen.

Lijsten niet vergelijken

Door de verschillen in standaardrassen en methodieken kunnen en mogen de rassenlijsten niet met elkaar vergeleken worden. De standaarden bepalen de hoogte van het '100='-niveau. Op de Aanbevelende Rassenlijst worden alle Aanbevolen (A) en Nieuw (N) aanbevolen rassen meegenomen in de '100=waarde'. Hier wordt dus telkens het hoge niveau van de nieuwste rassen ook in meegenomen, waardoor de waarde van een ras in absolute zin zeer hoog kan zijn, terwijl de relatieve waarden lager zijn.
Wetende dat door nieuwe rassen de VEM-opbrengst per hectare op de Aanbevelende Rassenlijst jaarlijks met ruim 2 procent stijgt, kan een ras dat op deze lijst bijvoorbeeld 104 scoort op een andere lijst 110 scoren. Deze hogere score wordt veroorzaakt doordat in de standaard met een groep rassen van enkele jaren geleden wordt gewerkt. Waar het om gaat is dat je rassen binnen één lijst wel mag vergelijken, maar nooit een rasscore van de ene lijst met een rasscore op een andere lijst. Kies de lijst waarin u het meeste vertrouwen heeft en leg de andere lijsten terzijde.

Vroegheid

Stap 2 en 3 hebben vooral te maken met de ligging en de risico's van het perceel. In het noorden van Nederland en op lage, natte percelen is de lengte van het groeiseizoen kort. Er moeten over het algemeen zeer vroege tot vroege rassen worden verbouwd, dit om een optimaal drogestofgehalte van 34 tot 36 procent te bereiken. In het zuiden is het groeiseizoen aanmerkelijk langer en kunnen middenvroege tot middenlate rassen worden gekozen.
Stap 2 is dan ook de bepaling welke vroegheid gewenst is. Op basis van zijn eigen ervaringen met bekende rassen op dat perceel of in dat gebied, kan een maïsteler vrij goed inschatten, welke vroegheid een ras op het betreffende perceel moet hebben. Naast de invloed van het perceel kan de maïsteler ook zelf kiezen voor een korter groeiseizoen, bijvoorbeeld als er eerst nog een grassnede geoogst moet worden of als er na de maïs weer gras ingezaaid moet worden. Ook dan verdienen de vroegere rassen de voorkeur.

Risico's

Stap 3 heeft te maken met het uitsluiten van de risico's. Afhankelijk van de problemen (legering, stengelrot, bladvlekkenziekte, builenbrand) die op een perceel kunnen optreden, moet meer waarde worden toegekend aan bepaalde eigenschappen. Zo zal er bij een hoge onkruiddruk op een perceel een ras met een zeer snelle grondbedekking moeten worden gekozen. Constateert men regelmatig legering op een perceel, dan moet er gekozen worden voor een zeer stevig ras. Ook hier bepalen de ervaringen die een maïsteler op een perceel met rassen heeft, met welke risico's wel of geen rekening gehouden moet worden. Wordt er bijvoorbeeld al jaren een ras verbouwd dat een 6 heeft voor stevigheid en er is in al die jaren nooit legering opgetreden, dan kan er dit jaar gerust weer een ras met een 6 voor stevigheid worden geteeld.

Opbrengst of kwaliteit

Nu de gewenste vroegheid is vastgesteld en de te verwachten risico's zijn beperkt, zijn er vaak nog een beperkt aantal geschikte rassen over. In stap 4 en 5 bepalen de ruwvoerpositie, het rantsoen en de veestapel uiteindelijk het meest optimale ras voor een specifiek bedrijf. Bij stap 4 moet worden gekozen voor opbrengst of kwaliteit. Hierbij is met name de ruwvoerpositie en de productiviteit van de veestapel bepalend. Bij een overschot kiest een ondernemer eerder voor kwaliteit (VEM / kg droge stof), terwijl bij een ruwvoertekort de nadruk eerder op voldoende drogestofopbrengst ligt. Bij een hoogproductieve veestapel verdient kwaliteit echter de voorkeur, omdat de koe per opgenomen kilo drogestof zo veel mogelijk energie moet opnemen, om zowel de melkproductie als haar eigen onderhoud op peil te houden.
Is het teeltdoel een zo hoog mogelijk energieproductie per hectare, dan is de VEM-opbrengst per hectare bepalend. In de praktijk wordt veel aandacht besteed aan de zetmeelopbrengst. De zetmeelopbrengst geeft echter slechts een derde van de drogestofopbrengst en 40 tot 50 procent van de energieopbrengst weer. Hierbij blijft de volledige drogestofopbrengst en de energieproductie van de restplant buiten beschouwing. Bij de beoordeling

De stappen 1, 2, 3 en 5 van het 5-stappenplan.

van snijmaïsrassen is dit niet juist. De zetmeelopbrengst kan wel aanvullend worden gebruikt, maar de VEM-opbrengst geeft de totale potentiële energie voor melkproductie per hectare voor snijmaïs weer.

Zetmeel versus celwand

Tot slot kiest de ondernemer in stap 5, binnen de gekozen kwaliteit, voor meer energie op basis van zetmeel of op basis van celwandverteerbaarheid. Dit hangt af van de productiviteit van de veestapel, de lactatiefase en de samenstelling van het rantsoen. Voor de hoogste melkproductie en voldoende onderhoudsenergie zijn zowel een hoog zetmeelgehalte, als een hoge celwandverteerbaarheid belangrijk. Beide worden meegewogen in de VEM / kg droge stof. Kiezen op kwaliteit betekent dus in eerste instantie kiezen op de hoogste VEM / kg droge stof.
Gemiddeld genomen is in Nederland daarnaast een keuze voor meer energie uit zetmeel voor de hand liggend. Met name bij hoogproductieve veestapels in de eerste helft van de lactatie en in overwegend grasrantsoenen is een hoog zetmeelgehalte zeer belangrijk. In bepaalde situaties, zoals bij laagproductievere veestapels, bij zetmeelrijke rantsoenen en in de tweede helft van de lactatie, kan er echter te veel zetmeel worden gevoerd. Dan is het verstandiger te kiezen voor meer energie uit celwanden. Celwanden leveren energie die beschikbaar komt op pensniveau en een hoge celwandverteerbaarheid verhoogt de opname en dus de melkproductie.
Kies dus eerst een ras van de juiste vroegheid en sluit risicofactoren uit, voordat u kiest voor opbrengst en/of kwaliteit. Anders is de kans groot dat de in de rassenlijsten aangegeven potentiële opbrengst en kwaliteit op uw bedrijf niet worden gerealiseerd. ■

5-stappenplan in het kort

1. De Aanbevelende Rassenlijst is de enige onafhankelijke rassenlijst.
2. De bepaling welke vroegheid gewenst is.
3. Uitsluiten van de risico's.
4. Kiezen voor opbrengst of kwaliteit.
5. Meer energie op basis van zetmeel of op basis van celwandverteerbaarheid.